

Muzychyn I. T. "Western Ukraine question" as an aspect of foreign policy strategy of the Russian Empire in the early XX century in Soviet historiographical retrospect

The article deals with the problem of the foreign policy aspects of the Russian Empire on Western Ukrainian lands in the early XX century in the writings of Soviet scholars. Objective comparative analysis of the works of historians of the USSR is filed, their characteristics and negative aspects in highlighting of this problem are summarized.

Keywords: Russian Empire, the materialistic conception, the class approach, Russophile movement, Galicia, Bukovina, Transcarpathia.

УДК [930.253+929+78+001.8](47+57)“1931/1996”

Л. Г. Тупчієнко-Кадирова

ЗАСТОСУВАННЯ КЛАСИФІКАЦІЙНОГО МЕТОДУ У ДОСЛІДЖЕННІ ЛИСТІВ ЯК ДЖЕРЕЛ РІЗНОМАНІТНОЇ ІНФОРМАЦІЇ (на прикладі архівної творчої спадщини композитора Мейтуса Ю. С.)

Автором приведені класифікація листів за рівнями відносин між суб'єктами листування та класифікація документної інформації листів за змістовною ознакою. Рівнями відносин є: сімейний; міжособистий; професійний; творчий; офіційний; суспільно-громадський, діловий, діловодний. Документна інформація може бути таких видів: музична, інформація про музику, про суб'єкти, про основні процеси музичної культури, оцінки, етнічні, хронологічні та географічно-просторові координати.

Ключові слова: листування; класифікація листів, особисті архівні документи, Васильєва О. І., Мейтус Ю. С., Карім М., Карлієв А., Мубарак Х., Штейнберґ Л. П.

Документальні фонди відомих діячів науки й мистецтва є своєрідною репрезентацією того чи іншого різку суспільної діяльності. Досліджуються вони з різних точок зору, поступово розкриваючи потенціали інформаційної складової (ІС) архівних документів, їх форми та сполучення з матеріальним носієм. Беззаперечно, ІС є одним з найцікавіших об'єктів дослідження. Класифікація змісту документів дає підстави більш глибоко проникати у зв'язки між суспільними подіями та їх фіксацією в документах, між авторами та іншими суб'єктами.

Архівна творча спадщина (АТС) відомого українського радянського композитора Мейтуса Ю. С. налічує багато різноманітних документів. Частина з них – листування з багатьма людьми: членами його сім'ї, друзями, колегами, офіційними особами тощо. Майже всі суб'єкти цього листування, навіть члени сім'ї – відомі особи, відомі або у професійному колі, або у певному регіоні, або в суспільстві в цілому. На унікальності цього виду джерел інформації, які дають можливість вивчати соціальну історію, людину, особистість, наголошується в [1, с. 640–641]. В досліджуваній нами АТС, крім листів, є багато інших документів: творчих рукописів, видань творів, авто- і біографічних документів, афіш, програмок вистав тощо. Для їх дослідження ми застосовували різні методи: джерелознавчий, текстологічний та структурний аналіз, системний підхід, а також – класифікаційний метод. Ознаки ділення допомагають виявити певні закономірності у формуванні та існуванні груп певних об'єктів [2, с. 247] і є пізнавальним засобом дослідження [1, с. 145]. Отже, важливим є вибір ознак для класифікації.

Листування відомих діячів як окрема група архівних документів, звичайно, не вперше стає однією з центральних тем наукових досліджень.

Наприклад, в дисертації Пазинич О. М. проведено мовно-структурний аналіз текстів листування у дипломатичній сфері, виявлені загальні і специфічні риси кожного жанру й визначенні їх комунікативні особливості [3]. За метою листування вони розділені на ті, що спрямовані на: 1. вирішення поточних справ (вербальна нота), 2. інформування про позицію держави з приводу будь-якого питання (особиста нота або меморандум), 3. підтримання контакту та дружніх стосунків (вітальні листи та телеграми). Крім жанрів, всі листи розподіляються також на стандартні та індивідуальні. В листах виділені такі структурні елементи (СЕ) та особливості їх тексту: Експлікація адресата; Звертання (ця контактна інформація супроводжує семантичну, спонукальну та емоційно-оціночну); Грифи; Третій учасник комунікації, від імені якого автор листа звертається; Експлікація адресата і автора («Від імені»); Предмет комунікації. Тексти листів, як правило, містять кілька дискурсів (на відміну від телеграм, стислість яких передбачає один дискурс) [3].

Інша дослідниця – Старовойтенко І. М. – у дисертації систематизувала листи з архівної творчої спадщини Євгена Чикаленка та зробила тематичну диференціацію їх змісту за проблемно-хронологічним принципом. Тобто всередині кожного періоду життя та діяльності були виділені проблеми як перші ознаки ділення. В середині кожної проблемної групи була здійснена подальша диференціація за сюжетами громадсько-культурного та політичного життя і за біографічними фактами [4]. Для систематизації листів дослідницею обрано кілька критеріїв: місце збереження, адресат та міра довіри до нього, характер та повнота інформації у джерелах, ступінь збереженості листів, їх кількість у кореспонденціях. Окремо систематизовано великі корпуси взаємного листування В цілому зроблено висновок, що листування Є. Чикаленка є цінним джерелом для всебічного дослідження важливих історичних сюжетів [4]. Але

диференціація суб'єктів листування не відзначена, лише вказано, що більшість кореспондентів – близькі приятелі або добре знайомі люди. Крім того, проблемно-хронологічна диференціація змісту не передбачає типізації або розділення листів на типи/види. Вірогідно, для дослідження даної епістолярної спадщини це завдання не ставилось.

В обох дослідженнях не ставились завдання виділити суб'єктів листування та класифікувати ІС за змістом.

Спроба узагальнити напрацювання у сфері епістології та надати статус музичній епістології як самостійній галузі джерелознавства зроблено у праці Копиці М. Д. [5]. Нею охарактеризовані деякі епістолярні комплекси опублікованих та неопублікованих документів (в т.ч. той, що цікавить нас – епістолярій Мейтуса Ю. С., що зберігається, ймовірно, в Національній музичній академії України ім. П. І. Чайковського). Виділені два рівні зв'язків епістолярних матеріалів з контекстом часу їх створення, (точніше, з культурно-часовим контекстом): об'єктивний та суб'єктивний. Першій пов'язаний із введенням листа-джерела в науковий обіг та введенням його документної інформації (ДІ) в соціально-культурну історичну ситуацію (в соціально-культурний контекст). Другий рівень пов'язаний з введенням ДІ листа-джерела до біографічного, творчого контексту самого автора-суб'єкта. Епістолярій Мейтуса Ю. С. систематизовано за адресатами, серед яких виділені: композитори, виконавці, поети й драматурги, іноземні журналісти, любителі музики, продюсери, державні установи, редакції, видавництва, адміністрації театрів, керівництво Спілки композиторів, працівники музеїв, дитячі гуртки, музичні школи. Отже, на відміну від вище зазначених досліджень, тут виділено багато суб'єктів листування. Але відносини між авторами та адресатами не типізовані, в одному ряду присутні основні (композитор, виконавець) та не основні (любители музики, продюсери, редакції, видавництва, адміністрації театрів, керівництво Спілки композиторів, музичні школи) суб'єкти музичної культури, поруч з іншими адресатами. Але дослідниця спрямовувала свої наукові зусилля в іншому напрямку: епістолярна спадщина в цілому розглядалась як поповнення історико-культурної панорами, висвітлення її елементів, накреслення соціально-політичних портретів митців, коли кожен епістологічний факт ставав кроком на шляху до узагальнення концепцій музично-історичних процесів. Також нею ретельно розглянуто суб'єктивний та об'єктивний рівні вивчення листа як джерела інформації. Отже, класифікація ІС (змісту) листів та визначення суб'єктів листування не ставились завданнями і цього дослідження.

Взагалі листи групують у такі види: газетний жанр; діловодні; листи відомим особам; приватні [1, с. 640–641].

Щодо загальної класифікації всіх джерел, то сьогодні найбільш важливою ознакою їх класифікації є видова, вид джерела [1, с.145]. У ХХ-му ст., до якого належить дана АТС, виділяються наступні види: законодавчі джерела; програмні, уставні та директивні документи політичних партій та громадських організацій; акти; діловодні матеріали державних закладів та громадських організацій; статистичні джерела; матеріали планування розвитку народного господарства; публіцистика; періодика; джерела особистого походження [1, с. 700–701]; включення джерел російської еміграції в цей ряд [1, с. 701], на наш погляд, не стільки логічно, скільки доцільно й зручно. Дана узагальнена класифікація охоплює всі джерела в цілому, безвідносно до конкретного документального комплексу. В цілому, не заперечуючи даній класифікації, можна, однак, сказати, що сам документальний комплекс та пов'язана з ним структура певної галузі можуть додатково диктувати і інші можливі класифікації. Так, в структурі музичної культури можна виділити суб'єкти, об'єкти, процеси та відповідні види інформації: музичну, про музику, про суб'єкти, про процеси, тощо [6]. А суб'єктів листування доцільно типізувати за роллю, функцією, яку той чи інший тип виконують в суспільно-культурній ситуації.

Отже, метою даної статті є навести приклади класифікації суб'єктів листування та класифікації ІС (змісту) листів. Завданнями статті є з'ясувати деякі спільні та відмінні риси запропонованих та існуючих класифікацій; привести приклади структурного аналізу листів, визначити за класифікаційними ознаками рівень відносин між суб'єктами та види інформації, що містять листи.

Листування в АТС розуміється нами як певний комплекс, система, яка не дорівнює простій сукупності листів як інформаційних та матеріальних об'єктів. А включає суб'єкти цього листування, відносини між ними, мету листування та структуровану ІС. На противагу ілюстративному методу, при якому кілька використаних листів ілюструють положення автора, велика кількість листів дозволяє більш ефективно їх використати, хоча часто пропонується лише кількісна обробка за допомогою контент-аналізу [1, с. 648].

Для даної АТС суттєвими ознаками класифікації (крім видової) ми обрали: 1. суб'єкти листування (рівень відносин між авторами та кореспондентами та 2. зміст (вид) інформації, яку містять листи.

Розглянемо більш детально існуючу узагальнену класифікацію листів, в якій виділені види: 1. газетний жанр – розглядають у складі періодики; 2. різновид діловодних, тобто тих, що надсилаються в державні та громадські заклади – у складі діловодної (управлінської) документації; 3. листи відомим особам (політикам, артистам, письменникам тощо); 4. вид епістолярного жанру, тобто приватне листування – у складі документів особового походження (ці документи включають 3 і 4 групи) [1, с. 640–641].

Ми пропонуємо між суб'єктами листування встановити такі рівні (типи) відносин: сімейний; міжособистий; професійний; творчий; офіційний; суспільно-громадський, діловий (змістом останнього є певна справа), діловодний. В попередніх публікаціях ми розглянули специфіку листування між суб'єктами на кожному з цих рівнів ([7–9], інші – в друці), крім діловодного. Ми з'ясували, що листи, які відносяться до сімейного, професійного та творчого рівнів, як правило, містять інформацію, яку можна віднести і до інших рівнів, сімейний сполучається з діловим, професійний та творчий – з міжособистим рівнем.

Порівнюємо нашу суб'єктну класифікацію з вище зазначеною [1]. Перша група в АТС Мейтуса Ю. С. представлена одним листом в обласну газету «Кіровоградська правда» з новорічними привітаннями композитора трудівників Кіровоградщини [10]. Виділяти групу листів відомим особам у даній АТС не має сенсу, оскільки Мейтус Ю. С. і є такою відомою особою. І якщо врахувати листи громадських організацій (дитячо-юнацьких клубів «Молодої гвардії», Р. Зорге та ін.) до Мейтуса Ю. С., цілком доцільно виділяти цей рівень суспільно-громадських відносин. Останній рівень – приватне листування – розділене нами на сімейний та міжособистий рівні, оскільки обидві групи представлені багатьма листами та мають певну специфіку. Суто діловий та діловодний рівні простежуються в листуванні Мейтуса Ю. С. з офіційними особами з приводу написання опери «Брати Ульянови» [11]. Діловим характером (не рівнем) можна позначити деякі листи від дружини Мейтуса Ю. С. [12, л. 4].

В основі нашого розділення – функційний критерій: підтримка відносин (на сімейному, міжособистому, суспільно-громадському, офіційному рівні); участь у певному процесі (творчому, діловому, діловодному), підтримка відносин або участь в процесі – організаційних професійних заходах (на професійному рівні). Ці групи можна узагальнити: сімейний та міжособистий з'єднати у групу особистих відносин, третій та четвертий – у групі професійно-творчих, суспільно-громадські можна об'єднати з офіційними, ділові відносини з діловодними. Ми застосовуємо термін «відносини» як більш загальний для комунікацій між суб'єктами листування, оскільки не всі з них можна назвати стосунками, наприклад, на офіційному, діловодному рівні.

Щодо класифікації Ді листів, за предметним змістом ми розділили інформацію, пов'язану із музичною культурою, на: музичну (це власне музика, музичні твори), інформацію про музику (осмислення музики, творів), інформацію про суб'єктів (композиторів, виконавців, слухачів), про основні процеси музичної культури (створення, виконання, слухання-сприймання, навчання та ін.), про оцінки (музики, творів, виконання, слухання тощо), про етнічні, хронологічні і географічно-просторові координати. Ми виділили дані класифікаційні ознаки на основі системного підходу, коли представили модель музичної культури у вигляді матриці представлення системи [13].

Межі статті не дозволяють нам показати в повному обсязі всі приклади даних класифікацій. Приведемо повні тексти не великих за обсягом листів, великих – фрагментарно; вони представлені у різних варіантах структурного аналізу. В тексті та текстових фрагментах (ТФ) ми розділяємо весь текст документа на такі частини, для яких доцільно визначити предметну ознаку (СЕ), яку в майбутньому можна використати як пошукову в повнотекстових базах даних. Тому перелік СЕ за обсягом більший, ніж це потрібно для ілюстрації класифікацій. СЕ в поданні структурного аналізу та як класифікаційні ознаки – виділені жирним шрифтом. Розташування листів –хронологічне.

№ 1. Мейтус Ю. С. Лист до Штейнберга Л. П., від 28 травня 1931 р. [14].

Текст та СЕ: Місце та дата: «Харьков 28. v. 31 **Оцінка відношення та звернення:** «Глибокоуважаемый Лев Петрович!»; **Прохання:** «Обращаюсь к Вам с просьбой.»; **Події виконання (пошуки диригента):** «Не порекомендуете ли Вы дирижера для работы постоянной в театре «Березиль», по поручению Алекс[андра]. Степан[овича] Курбаса я занимаюсь этим делом и решил прежде всего обратиться за советом к Вам.»; **Події професійного життя:** «Я там пишу музыку и также заинтересован в этом.»; **Події виконання (пошуки диригента):** «Может кто либо из молодых московских дирижеров.»; **Оцінка та Події листування:** «Буду очень рад, если примете в этом участие и черкнете хоть пару слов.»; **Події професійного життя:** «Работа с 1го сентября.»; **Виконання твору та Умови:** «Кстати, не исполнили ли Вы мою сюиту для оркестра. Партитура и голоса в конце июня будут свободны и я мог бы прислать Вам, куда Вы укажете. Что касается «Днепростороя», то у меня есть партитура, а голоса принадлежат Харьк[овскому]. Радиоцентру, есть партитура и голоса в Московском Радиоцентре. Если Вы не находите удобным там взять, то можно было бы взять в Харькове. Если у Вас есть желание летом исполнять где либо – черкните»; **Твори:** Сюїта для оркестра, «Днепрострой?»; **Оцінка можливого виконання:** «Буду рад»; Оцінка відношення до адресата: «Шлю искренний привет Уваж[ающий]/В[ас]»; Підпис: «Юлий Мейтус».

Штейнберг Лев Петрович (1870–1945) – радянський диригент і композитор, народний артист СРСР (1937), працював в оперних театрах СРСР, в т.ч. в Харківі (1924–1926 рр.) [15, ст. 411–412], де й могло відбутися знайомство з Мейтусом Ю. С.

Отже за першою класифікацією рівні відносин – **діловий** (прохання виконати справу – знайти диригента) та **творчий** (мова йде про можливе виконання твору). За другою класифікацією у листі можна виділити **інформацію про суб'єктів** (керівника театру «Березиль», диригента для роботи в театрі), **про процес виконання творів**.

№ 2. Мейтус Ю. С. Лист до Васильєвої О. І., від 17 серпня 1935 р. [16].

Текст. «Пароход «Армения» 17. VIII. 35. Аленушка, милая! Шлю Вам теплый, нежный привет с теплохода. Очень жаль, что Вы не со мной. Думаю, что мы еще будем ехать вместе. Правда? Погода чудесная. Солнце. Кругом синее, спокойное море. Я начал свой кратковременный отдых. Сажу в каюту. Вспоминаю Вас и хочется поскорее быть с Вами. Пишите непременно Алушта до востребования Ваш Ю».

СЕ: Місце та дата створення листа; Оцінка відношення та Звернення; Події особистого життя та Емоційне ставлення до них; Планування подій; Прохання; Адреса; Підпис.

Цей лист є рідкісним випадком, коли композитор ще не розповідає майбутній дружині про події власного творчого життя (створення, виконання, оцінку творів іншими музикантами тощо). Він повністю вкладається в **сімейний** рівень.

№ 3. Мейтус Ю. С. Лист до Васильєвої О. І., від 6 грудня 1944 р. [17, л. 4].

СЕ та ТФ: Місце та Дата створення; Оцінка відношення та Звернення; Події особистого життя; Емоційне ставлення до кореспондента листа; Оцінка людини («Ехал я с работником Наркомфина, тихим, скромным человеком»); **Події Суспільного життя** («Но здесь сейчас в связи с утверждением планов на [19]45 год много народу и нас в комнате четверо, что не совсем удобно. <...> Наркомы здесь впятером в одной комнате»); **Персона** (Зоя Гайдай, Аннакурдов, Ашир [?], Дангатор, Мухатов, Алти [Карлієв?], Белза, Сурін, Белий, [Богатирьев?] Семен Семенович, Рахлін [Натан], Табич Ліда); **Події творчого життя; Заклади, Установи, Організації** (Постпредство, Державна бібліотека ім. В. І. Леніна, Музичний фонд СРСР, «Музгиз» – Державне видавництво музичної літератури?, «Укриздат», Спілка композиторів Закавказ'я, Московська консерваторія, Радіо, Ательє МХАТ, Мосторг, Універмаг); **Твори; Оцінка творів; Ділові побутові справи, запитання, що стосуються побутового сімейного життя; Прохання; Оцінка відношення до особи та Прощання.**

Лист відноситься до **сімейного і ділового** рівнів. За другою класифікацією містить інформацію **про суб'єкти, оцінки творів, творчій процес.**

Взагалі, в переважній більшості листів сімейного рівня Мейтус Ю. С. повідомляє про події творчого, професійного, особистого життя, про різні побутові, фінансові, видавничі справи [12].

№ 4. Карлієв Алти. Лист до Мейтуса Ю. С., жовтень 1945 г. [18].

Папір в зелену клітинку, написано синіми чорнилами. Повний текст і, відповідно, повний структурний аналіз – не приводяться. СЕ визначені в кінці листа. На штемпелі: «Киев 11 10 45».

ТФ. « <...> соскучился по вас <...> Вот уже несколько раз состоялось прослушивание Лейли и Меджнун!!! Я видел Вас! Я вижу Вас как Вы сидите, рассказываете, как играете. <...> Мы о[а]пла[о]дировали Вас[м] во время действия, хотя еще картина не кончается[кончилась]. Я думал. т.е. считал, что я Вас хорошо знаю. Знаю как большого талантливое человека. Человека с большой душой и Цердцеей [Сердцем]. Конечно Вы таким есть. Но после Лейли и Меджнуна в моем воображении Вы стали еще красивее. Теперь я знаю о Вас больше <...>. Я думал Вы среднего роста, а вдруг стали ростом Великана. Думал, что Вы ни на кого не можете сердиться, оказался[оказалось] Вы можете безгранично защищать, и беспощат[д]но уничтожать! <...> «Лейли и Меджнун» получилось больше того, что мы могли мечтать <...>. В первый раз убедился, что музыка может владеть такую[такой] силой! В первый раз убедился что туркменский[е] народные мелодии может[могут] поддаваться то[а]кому симф[оническому]. развитию. <...> У меня нет никакие[х] замечание[й], чтобы можно было Вам сообщить. Все же считаю не дожидая[сь] премьеры[ы] Ваше приезд необходима. <...> Дирижером назначили мы Донгатора <...>». [Далее просит написать о себе]. «Аллочка как живет? Она совсем не пишет нам. Или она соблюдает закон Магомета. <...> Ваш Алты. 19/IX 45».

СЕ: Події творчого життя (виконання твору); Емоційне відношення до автора та його Оцінка; **Оцінка твору;** Оцінка туркменського фольклору; Події особистого життя; **Інформація про етнічні координати** (Туркменська музична культура; твір «Лейлі і Меджнун»).

За першою класифікацією лист відноситься до **творчого рівня** (Карлієв А. брав участь у виконанні творів Мейтуса Ю. С.) та **міжособистого** (суб'єктів поєднували міцні дружні стосунки) рівнів, ознаки другої класифікації виділені вище жирним шрифтом.

№ 5. Лист з Управління музичних установ Вартаняна П. П. міністрові Культури Фурцевій Є. О. з проханням про санкцію на вирішення питання про укладення з авторами лібрето (Васильєвої О. і Павличком Д.) і композитором (Мейтусом Ю.) договору на створення опери з умовною назвою «Володимир Ульянов», від 15 липня 1964 р. з позитивною резолюцією заступника міністра культури т. Кузнєцова [19].

У тексті наступні теми: існує творча заявка на створення опери, характеристика майбутньої опери, інформація про композитора («Юлий Мейтус – крупный советский композитор»), впевненість, що буде створена цікава вистава, вперше предстане «поющий Ленин», до цього цей образ використовують у драматичних творах або як окремі вокальні номери. Резолюція: «Согласиться».

СЕ: Події творчого життя; Події діловодства музично-творчої сфери; Характеристика твору; Оцінка професійності особи; Позитивна резолюція.

За першою класифікацією лист містить **інформацію про музику** (твір, його характеристики), **про суб'єкт творчого процесу створення. Рівень відносин між особами – діловодний.**

№ 6. Мейтус Ю. С. П'ять віршів Мустая Каріма для високого голосу і фортепіано, 3 січня 1973 – 9 липня 1973 рр. [20].

Текст твору представляє собою **музичну інформацію.**

№ 7. Мейтус Ю. С. Лист [?] Борису Олександровичу, від 31 жовтня 1974 р. [21]. Кореспондент поки що не встановлений.

Текст та СЕ: Місце і Дата створення листа: «Киев 31 окт[ября]. 1974 г.».**Оцінка відношення та Звернення:** «Дорогой Борис Александрович!». Связь с предыдущим событием: «Ал-[ексан]дра Ивановна передала мне, что Вы вчера звонили. В связи с этим...». **Персона:** Александра Ивановна [Васильева], жена Ю. С. Мейтуса. **Суть листа:** «...дополняю свое еще не отправленное письмо некоторыми интересующими Вас вопросами, связанными с оперой «Молодая гвардия». **Твір (назва, жанр, автор):** Молодая гвардия, опера, Ю. С. Мейтус. **Порада та обґрунтування відносно постановки опери (виконання):** 1. Лучше, чтобы Олега пел баритон. Хотя в клавире указано «тенор», но творческая практика показала, что у баритона партия Олега звучит рельефнее. К тому же в клавире высокие ноты имеют всюду варианты для баритона. Тем более, что у Вас есть хорошие исполнители. **Персона (персонаж твору):** Олег [Кошевой]. **Поради відносно постановки опери (зміст образу персонажа твору):** 2. Относительно Стаховича: Привожу две выписки из примечаний ко II тому собрания сочинений А. Фадеева. (Госуд. Изд-во худож. л-ры.

М. 1959, стр. 564) из которых видно, что фамилия Стаховича является вымышленной. «...Многие образы Романа также вымышлены, например, образы Матвея Шульги, Ивана Федоровича Проценко, бойца Каюткина, ... а также Стаховича, Фомина и других. «Но во всех случаях, – писал Фадеев, – материал, из которых я лепил эти образы, почерпнуты из живых фактов жизни». ... Создавая образ Стаховича, Фадеев не ставил своей целью повторить действительную историю определенного лица (как известно, никто из арестованных молодогвардейцев не выдал членов своей организации). Индивидуализм, себялюбие и малодушие роднят Стаховича с Мечиком. «С детских лет он привык считать себя незаурядным человеком, для которого не обязательны обычные правила человеческого общежития». «Стахович мог совершить героический поступок на глазах у людей близких или обладающих моральным весом, – говорит Фадеев, – но при встрече с опасностью или трудностью один на один был трус.». **Повідомлення про події:** «З.Посылаю в подарок театру два клавира. Постараюсь приехать на премьеру.». **Оцінка події (постановки опери):** «Рад, дорогой Борис Александрович, что Вы решили работать над «Молодой гвардией». **Прощання:** «Крепко жму руку.» **Оцінка відношення і Підпис:** «Ваш Юл. Мейтус».

По першій класифікації цей лист відноситься до **творчих**, крім того, має і **діловий характер**. По другій класифікації у листі представлена **інформація про музику**: Твір (назва, жанр, автор); **інформація про процеси** (Порада і обґрунтування щодо постановки опери (виконання і зміст образу персонажа): про **суб'єктів** (персонаж та виконавець), **оцінка** постановки.

№ 8. Карім Мустай. Лист до Мейтуса Ю. С., від 24 березня 1978 р. [22].

Текст. [Извинение за задержку с ответом.] «<...> Я бесконечно благодарен Вам за доброе отношение к моим стихам. Вашему подарку обрадовался несказанно. Практически я так думаю. Второй экземпляр я передам худ[ожественному]. руководителю нашей филармонии. Думаю, он с удовольствием возьмется за ноты, чтобы Ваши мелодии звучали у нас. Примите еще раз мою благодарность и самые добрые пожелания мои. Крепко жму Ваши талантливые руки. Ваш Мустай Карим 24. III 78».

СЕ: Події листування; Подяка; Події творчого життя (співтворення творів, планування виконання); Організації.

Привідом для написання листа, ймовірно, було надсилання Мейтусом Ю. С. не просто музичного твору, який був написаний у 1973 р., а видання твору.

Лист відноситься до **творчого** рівня, суб'єкти – автори романсів, але у листі йдеться про інший **творчий процес** – планується **виконання** творів.

№ 9. Лист Мейтуса Ю. С. до Мубарака Х., президента Єгипту, від 19 лютого 1996 р. [23].

Текст. «Многоуважаемый президент Хосни Мубарак! Мною написана опера «Антоний и Клеопатра», по мотивам пьесы Шекспира, либретто Александры Васильевой. Сейчас я заканчиваю партитуру этой оперы. Очень хотелось бы, чтобы эта опера была впервые поставлена на родине великой египтянки – Клеопатры. Если Вы сочтете это возможным, то я вышлю партитуру оперы. Буду Вам признателен, если Вы сможете осуществить постановку оперы, это будет большой вклад в культурные связи Украины с Египтом. С глубоким уважением народный артист Украины, заслуженный деятель Туркменистана, лауреат Государственной премии СССР, лауреат Государственной премии Украины композитор Юл. Мейтус 19 февраля 1996 г.».

СЕ: Оцінка відношення та Звернення; Події творчого життя автора; Твір (Жанр; Назва; Автор художнього твору – основи лібрето; Автор лібрето); Форма твору (партитура); Пропозиція; Виконання твору; Суспільний статус автора (почесні звання, державні відзнаки); Дата.

Лист відноситься до **офіційного**, оскільки один із суб'єктів – високопосадовець. За другою класифікацією у ньому є **інформація про музику (твори), про процес їх виконання, про географічно-просторові координати**.

Взагалі, **інформація про хронологічні координати** відбивається в датах створення листів, подій, що згадуються в текстах. **Інформація про географічно-просторові координати** – в адресах адресантів та адресатів та в згадуваних в текстах назвах міст, країн тощо.

Отже, при застосуванні методу класифікації ми дійшли висновку, що чим більш глибокий рівень застосування методу, тим менше можна однозначно зарахувати те чи інше джерело (у даному разі лист) до певної класифікаційної групи. Але сам метод (від рівня групи документів до рівня повного тексту джерела) дозволяє й допомагає ретельніше визначити-позначити класифікаційну ознаку як потенційно пошукову в електронних повнотекстових базах даних. Саме для потенційного пошуку ми і спрямовуємо глибокий аналіз документів та позначення змісту не тексту джерела в цілому, а його частин – текстових фрагментів.

Це дає нам підстави вважати, що комплекси листування та документів в цілому мають особливості в тому, що вони наче «самі диктують» досліднику ознаки групування, класифікації. Класифікації, запропоновані нами, є узагальненими, їх можна використати для класифікації інших груп, комплексів документів.

У подальшому ми плануємо розглянути діловодний рівень листування та застосування інших методів до дослідження повних текстів джерел.

Джерела та література

1. Источниковедение : теория. История. Метод. Источники российской истории : учеб. пособие / И. Н. Данилевский, В. В. Кабанов, О. М. Медушевская, М. Ф. Румянцева. – М. : Российск. гос. гуманит. ун-т, 1998. – 701 с.
2. Кондаков Н. И. Логический словарь-справочник / Н. И. Кондаков ; отв. ред. Д. П. Горский. – 2-е, испр. и доп. изд. – М. : Наука. 1975. – 717, [3] с.
3. Пазинич Оксана Миколаївна. Функціонально-структурні особливості текстів дипломатичного листування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.15 / Пазинич Оксана Миколаївна ; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАНУ. – К., 2001. – 20 с.

4. Старовойтенко Інна Михайлівна. Листування Євгена Чикаленка як історичне джерело : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук. : спец. 07. 00. 06 / Старовойтенко Інна Михайлівна ; НАН України. Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського. – К., 2004. – 20 с.
5. Копиця М. Д. Епістологічні документи історії української музики: методологія, теорія, практика : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора мистецтвознавства : спец. 17.00.03 / Копиця Маріанна Давидівна ; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. – К., 2009. – 39 с.
6. Тупчієнко-Кадирова Л. Музичний документ: аспекти визначення, специфіки видів та описування в режимі електронної каталогізації // Студії з архівної справи та документознавства. – К., 2004. – Т. 12. – С. 148–155.
7. Тупчієнко-Кадирова Л. Г. Структурний аналіз інформаційної складової офіційних листів // Рукописна та книжкова спадщина України : археогр. дослідження унікальних арх. та бібл. фондів. – К., 2010. – Вип. 14. – С. 358–376.
8. Тупчієнко-Кадирова Л. Г. Структурний аналіз інформаційного складника особистих листів композитора Ю. С. Мейтуса: документознавчий аспект // Наукові праці НБУВ. – К., 2011. – Вип. 31. – С. 417–439.
9. Тупчієнко-Кадирова Л. Г. Листи та телеграма Д. Б. Кабалєвського до Ю. С. Мейтуса: аналіз професійних відносин // Архіви України. – 2012. – № 3. – С. 132–140.
10. Мейтус Ю. С. Письмо к трудящимся Кировоградщины от заслуженного деятеля искусств УССР композитора Ю. С. Мейтуса, с Новогодними поздравлениями, 1 января 1955 г. // Кировоградська правда. – 1955. – 1 січня // Держ. архів Кіровоград. обл. – Ф. 3-2963. – Ед. хр. 1.
11. Переписка Министерства Культуры СССР с Мейтусом Ю. С. о написании оперы «Владимир Ульянов», 16 июля 1964 г. – 16 июня 1967 г. // ВМОМКГ. – Ф. 362, Мейтус Ю. С. – Ед. хр. 246. – 80 л.
12. Мейтус Ю. С. Письма и телеграммы к Васильевой А. И., 17 августа 1935 – 24 августа 1947 гг. // ЦГАМЛИ (Киев). – Ф. 182, Мейтус Ю. С. – Оп. 2. – Ед. хр. 227. – 58 док. – 107 л.
13. Тупчієнко-Кадирова Л. Г. Співвідношення понять «музична інформація» та «музичний документ» // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2004. – № 4. – С. 23–35.
14. Мейтус Ю. С. Письмо к Штейнбергу Льву Петровичу, от 28 мая 1931 г., из Харькова [в Москву?] // РГАЛИ. – Ф. 928, Штейнберг Л. П. – Оп. 1. – Ед. хр. 67. – 2 лл. (1 сдвоенный). – 1 п.
15. Римский Л. Б. Штейнберг Лев Петрович : [статья] // Муз. энциклопедия : [в 6 т.] / гл. ред. Ю. В. Келдыш. – М. : Сов. энциклопедия, 1982. – Т. 6. – Ст. 411–412. – (Энциклопедии. Словари. Справочники).
16. Мейтус Ю. С. Письмо к Васильевой А. И., от 17 августа 1935 г., с парохода «Армения» [в Харьков?] // ЦГАМЛИ. – Ф. 182, Мейтус Ю. С. – Оп. 2. – Ед. хр. 227. – Л. 1.
17. Мейтус Ю. С. Письмо к Васильевой А. И., от 6 декабря 1944 г., из Москвы [в Киев] // ЦГАМЛИ. – Ф. 182, Мейтус Ю. С. – Оп. 2. – Ед. хр. – Л. 4.
18. Карлиев Алты. Письмо к Мейтусу Ю. С., от 19 сентября 1945 г., Из Ашхабада в Киев. 21 x 17,5 см // ВМОМКГ. – Ф. 362, Мейтус Ю. С. – Ед. хр. 103. – 2 л., 1 к.
19. Управление музыкальных учреждений. Письмо Вартаняна П. П. Министру Культуры Фурцевой Е.А. с просьбой о санкции на решение вопроса о заключении с авторами либретто (Васильевой А. и Павлычком Д.) и композитором (Мейтусом Ю.) договора на создание оперы с условным названием «Владимир Ульянов», от 15 июля 1964 г. с положительной резолюцией заместителя министра культуры т. Кузнецова Машинополь Копия // ВМОМКГ. – Ф. 362, Мейтус Ю. С. – Ед. хр. 246. – Л. 1.
20. Мейтус Ю. С. Пять стихотворений Мустая Карима для высокого голоса и ф[орте]п[иано] 1. «Я подымался на вершины гор» 2. «К чему красота соловью» 3. «Луна» 4. «Подует ветер и все больше листьев» 5. «Я знал успех», 3 января 1973 – 9 июля 1973 г. 29,2–30 – 21,8–22 см (листы разного формата). Черновая рукопись // Кировоград. обл. краеведч. музей. – Ф. Мейтус Ю. С. – Ед. хр. 19257. – 14 л.
21. Мейтус Ю. С. Письмо к [неустановленному лицу] Борису Александровичу по поводу постановки «Молодой гвардии», от 31 октября 1974 г. Рукопись. 28,7 x 20,2 см // Кировоград. музей муз. культуры им. К. Шимановского. – Ф. Мейтуса Ю. С. – Ед. хр. 1915. – 1 л.
22. Карим Мустай. Письмо к Мейтусу Ю. С., от 24 марта 1978 г., из Уфы в Киев, 29,5 x 20,5 см // ВМОМКГ. – Ф. 362, Мейтус Ю. С. – Ед. хр. 102. – 1 л., 1 к.
23. Мейтус Ю. С. Письмо к Мубарак Х., президенту Египта, про постановку оперы «Антоний и Клеопатра» в Египте, от 19 февраля 1996 г., из Киева [черновик или не отправленное?] // ЦГАМЛИ. – Ф. 182, Мейтус Ю. С. – Оп. 2. – Ед. хр. 258. – Л. 1.

Тупчієнко-Кадирова Л. Г. Использование метода классификации в исследовании писем как источников различной информации (на примере архивного творческого наследия композитора Мейтуса Ю. С.)

Автором приведены классификация писем по уровням отношений между субъектами переписки и классификация документной информации писем по содержательному признаку. Уровнями отношений являются: семейный; межличностный; профессиональный; творческой; официальный; социально-общественный, деловой, делопроизводственный. Документная информация может быть таких видов: музыкальная, информация о музыке, о субъектах, об основных процессах музыкальной культуры, оценки, этнические, хронологические и географически-пространственные координаты.

Ключевые слова: переписка; классификация писем, личные архивные документы, Васильева А. И., Мейтус Ю. С., Карим М., Карлиев А., Мубарак Х., Штейнберг Л. П.,

Tupchiienko-Kadyrova L. G. Using of classification method in research of letters as various information generators (on the example of the archived creative inheritance of composer Meytus U.)

An author is bring classification over of letters on the levels of relations between the subjects of correspondence and classification of debenture information of letters on a rich in content sign. The levels of relations it is been: domestic; interpersonality; professional; creative; official; socially-public, business, office work. Debenture information can be such kinds: musical, information about music, about subjects, about the basic processes of musical culture, estimations, ethnic, chronologic and geographically-spatial coordinates.

Keywords: correspondence; classification over of letters, personal archived documents, Vasylieva A., Meytus U., Karim M., Karliev A., Mubarak H., Shteynberg L.